

Є. І. Труфанова

*здобувачка II курсу першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
спеціальність «Право»*

Науковий керівник: к. ю. н., доц. Н. В. Ільєва

ЕЛЕКТРОННИЙ НОТАРІАТ В УКРАЇНІ: СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

У сучасних умовах цифровізації суспільства питання впровадження електронного нотаріату набуває особливої актуальності в Україні. Електронний нотаріат – це новий етап розвитку правової системи, який дозволяє підвищити ефективність нотаріальних дій, забезпечити оперативність, прозорість та зручність для громадян і бізнесу. В Україні процес цифровізації нотаріальної діяльності лише набирає обертів, однак вже сьогодні можна спостерігати суттєвий розвиток в цій сфері.

В даній науковій роботі ми проаналізуємо сучасний стан електронного нотаріату в Україні, визначимо основні досягнення та проблеми на шляху його впровадження, а також окреслимо перспективи подальшого розвитку з урахуванням світового досвіду та технологічних тенденцій.

В законодавстві чітко визначено, що єдина державна електронна система е-нотаріату – це взаємозв'язана сукупність інформаційно-комунікаційних, інформаційних систем, які

діють як єдине ціле та у взаємодії з іншими інформаційними та інформаційно-комунікаційними системами призначені для автоматизації нотаріальної діяльності, зокрема збирання, накопичення, обробки, збереження, захисту, пошуку, обліку та використання відомостей щодо нотаріальної діяльності та забезпечення усіх видів електронної інформаційної взаємодії (обміну) згідно із законодавством, внесення інформації до єдиних та державних реєстрів, що функціонують у системі Міністерства юстиції України та є складовими системи е-нотаріату, формування нотаріального/прирівняного до нотаріально посвідченого документа з електронним ідентифікатором, а також для забезпечення доступу фізичних та юридичних осіб до відомостей про нотаріальні/прирівняні до нотаріальних дій з урахуванням вимог щодо збереження нотаріальної таємниці [1].

Цифровізація державних послуг є одним із пріоритетів держави. Вже понад 5 років цей напрям стрімко розвивається та приносить успішні результати – отримання державних послуг для громадян стало швидшим, доступнішим та зрозумілим. Це забезпечить доступність, ефективність та прозорість юридичних процесів і дасть можливість адаптуватись до нових реалій [2].

На сучасному етапі активно обговорюється концепція вчинення нотаріальних дій онлайн. Впровадження такого цифрового інструмента, як відеозв'язок, значно полегшить взаємодію громадян із правовою сферою. Це актуально для наших реалій, адже з початком повномасштабної війни був значно обмежений доступ громадян до вчинення нотаріальних дій через відсутність можливості фізично звернутись до необхідного нотаріуса. Це стосується як наших громадян за кордоном, які стикаються з перевантаженням консульських та дипломатичних установ, так і з громадянами на території України, які не мають можливості звернутися до нотаріуса.

Попри численні переваги цифрова трансформація не позбавлена викликів. Серед основних ризиків – захист і безпека даних. Для широкого впровадження цифрових рішень необхідно забезпечити належне оновлення інфраструктури, надійний захист даних, готовність до вирішення технічних і правових проблем.

Незважаючи на кібератаку, розробка технічної складової частини системи е-нотаріату, а також нормативного врегулювання роботи відповідних підсистем (Спадкового реєстру, Єдиного реєстру довіреностей, Єдиного реєстру спеціальних бланків нотаріальних документів, Електронного реєстру нотаріальних дій) не припинялася ні на день [3].

Проблематика впровадження електронного нотаріату – правова невизначеність, адже чинне законодавство не в повній мірі адаптоване до реалій цифрового середовища; ризики кібербезпеки, пов'язані з можливістю підробки електронних підписів, несанкціонованого доступу до документів та втрати даних; низький рівень довіри населення до електронних нотаріальних дій, що обумовлено слабким інформуванням, недостатнім досвідом користування цифровими сервісами та побоюваннями щодо зловживань. Також актуальними залишаються питання професійної підготовки нотаріусів до роботи в електронному середовищі та забезпечення технічної сумісності електронної платформи з іншими державними реєстрами.

Таким чином, успішне впровадження електронного нотаріату в Україні потребує комплексного підходу: законодавчих змін, інвестування в безпеку, навчання фахівців і підвищення цифрової культури населення. Головні плюси електронного нотаріату – швидкість надання нотаріальних послуг, зменшення кількості документів, які особа, що звертається до нотаріуса, має подавати для вчинення нотаріальної дії та покращення якості послуг.

Список використаних джерел

1. Положення про Єдину державну електронну систему е-нотаріату : Постанова Кабінету Міністрів України від 29 грудня 2023 р. № 1406. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1406-2023-%D0%BF#Text> (дата звернення: 14.04.2025).
2. Е-нотаріат: яких змін очікувати громадянам і нотаріусам. URL: <https://pravo.ua/e-notariat-i-akykh-zmin-ochikuvaty-hromadianam-ta-notariusam/> (дата звернення: 14.04.2025).
3. Перелік нотаріальних документів, які формуються з електронним ідентифікатором : зареєстровано в Міністерстві юстиції України 22 липня 2022 р. № 823/38159. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0823-22#Text> (дата звернення: 15.04.2025).